

werkblad Karel de Grote

Na de val van het Romeinse Rijk drongen de Germanen de Rijn over. Onder hen waren de Franken. De Franken namen langzamerhand bezit van wat nu Zuid-Nederland, België en Frankrijk is, dus van het oude Gallië. De eerste Frankische dynastie* heet de *Merovingische dynastie*. In 751 werd deze afgewisseld door de *Karolingische dynastie*. De beroemdste Karolinger is Karel de Grote. Hij leefde van 742 tot 814.

In tijd van Karel de Grote had je het *leenstelsel*. De *leenheer* (bijv. de koning) gaf land te leen aan adellijke *leenmannen*. Als tegenprestatie moesten de leenmannen vechten in het Frankische ruitersleger. De leenmannen hielden een deel van hun leen voor eigen gebruik en lieten de rest bewerken door boeren. De boeren moesten hiervoor een vergoeding geven en/of herendienst verrichten op het land van hun heer.

Het Frankische Rijk was verdeeld in gouwen. Een *gouw* werd bestuurd door een *graaf*. Karel was voortdurend onderweg voor overleg met de bestuurders van zijn rijk. Hij had geen vaste woonplaats, maar had overal *paltsen* (paleizen) waar hij een tijdje verbleef. Karels lievelingspalts stond in Aken. Aan de Akense hofschoon had hij geleerde monniken om zich heen verzameld, die hem o.a. onderwezen in sterrenkunde en rekenkunde en die adviseerden over regeringszaken. In de middeleeuwen konden bijna alleen de geestelijken schrijven. Zelfs de grote Karel was analfabeet!

Karel de Grote voerde veel oorlogen. In 774 versloeg hij de Langobarden (een Germaans volk dat zich in Italië had gevestigd) en werd toen koning van de Franken én de Langobarden. Aan de noordkant van zijn rijk vocht hij tegen een ander Germaans volk: de Saksen. Die woonden in het huidige Noord-Duitsland en geloofden in Wodan en de dondergod Donar. Pas na een langdurige en wrede oorlog gaven de Saksen zich over. Ze werden met geweld tot het christendom bekeerd.

De Franken hadden een hechte band met de rooms-katholieke kerk. Met Kerstmis van het jaar 800 werd Karel de Grote in Rome door de paus gekroond tot *keizer*. Zo was er weer een soort van West-Romeins Rijk ontstaan, dat een groot deel van Europa besloeg. Het strekte zich uit van de Balkan tot aan de Noordzee en van Midden-Italië tot aan de Deense grens.

Na zijn dood werd Karels reputatie almaar groter. Dingen die aan zijn vader of zijn opa te danken waren, werden aan hém toegedicht. Ook werden er veel verhalen over hem geschreven. Bij ons is *Karel ende Elegast* heel bekend. Daar zul je op de middelbare school nog wel van horen!

* *Dynastie* is een ander woord voor *vorstenhuis* (= alle regerende vorsten uit dezelfde familie).

Vragen & Opdrachten

Je hebt nodig: atlas, woordenboek en – als je ook de extra opdracht 12 doet – een internetaansluiting.

1. Het Frankische Rijk

Welk land behoorde niet tot het Frankische Rijk?

(Deze landen bestonden toen nog niet, maar doe maar even alsof.)

- Duitsland
- Engeland
- Frankrijk
- Nederland

2. Wanneer leefde Karel de Grote?

- ca. 600 jaar geleden
- ca. 800 jaar geleden
- ca. 1000 jaar geleden
- ca. 1200 jaar geleden

3. Karels geboortegrond

Karels wieg stond waarschijnlijk in de buurt van het tegenwoordige Luik. In de middeleeuwen bestonden moderne staten als Duitsland en Frankrijk nog niet. Maar stel dat hij in onze tijd geboren was, wat zou hij dan zijn geweest?

- Belg
- Duitser
- Fransman
- Nederlander

4. Het stamgebied van de Karolingen

Het stamgebied van de Karolingen was de driehoek Aken-Luik-Maastricht. Welke rivier stroomt daar?

- Maas
- Moezel
- Rijn
- Ruhr

5. Zet in chronologische volgorde (de oudste op 1)

Galliërs, Karel de Grote, volksverhuizingstijd, Willem van Oranje, Willibrord.

1.
2.
3.
4.
5.

6. Laat je kersenpit kraken!

Waarom is Karel *Vagabundus Carolus* ('Karel de vagebond') genoemd?

.....

7. De Taalmakerij: pimp je woordenschat!

In de tekst staat: *Na zijn dood werd Karels reputatie almaar groter.*

Het woord *reputatie* komt van het Franse woord *réputation*. Zoals je weet betekent *reputatie* 'hoe iemand bekendstaat'.

Deze opdracht gaat over Franse leenwoorden die beginnen met *re-*. In de rechter kolom staan twintig betekenissen. Zet het goede woord ervoor. Kies uit: *reanimatie, receptie, reductie, reglement, remedie, remise, repetitie, repliek, reportage, represaille, residentie, resistentie, resolutie, restitutie, restrictie, resumé, retour, retraite, reünie, revanche.*

	woord	betekenis
a	ademhaling en bloedsomloop weer op gang brengen
b	afzondering (je afzonderen v.d. buitenwereld)
c	beperking, voorbehoud
d	feestelijke bijeenkomst; ontvangstbalie
e	gelijkspel; loods waar bussen en trams worden gestald
f	geneesmiddel; werkzame maatregel
g	gezellige bijeenkomst van oud-klasgenoten e.d.
h	hofstad (woonplaats van een vorst)
i	korting
j	overzicht van regels
k	samenvatting
l	schriftelijke toets; oefening voor een voorstelling
m	teruggave van geld
n	terugreis; kaartje voor de heen- en terugreis
o	vergaderbesluit, bijv. van een parlement
p	vergelding, wraakactie
q	verslag (bijv. op de radio, de tv of in de krant)
r	weerstand tegen ziektekiemen
s	weerwoord (antwoord op kritiek)
t	overwinning of succes na verlies

8. Topodetective

In 774 versloeg Karel de *Langobarden* (ook *Longobarden* genoemd) en liet zich tot hun koning kronen. De kroning vond plaats in de Langobardische hoofdstad Pavia.

Vraag: Welke Italiaanse streeknaam herinnert nog aan de Langobarden?
(Tip: zoek in het register van je atlas naar een naam die begint met *Lo-*!)

.....

9. 'Vader van Europa'

Karel de Grote wordt wel *Pater Europae* genoemd. Dat betekent 'vader van Europa' in het Latijn. Daarom nu een 'Europese' vraag:

Niet zo ver van de Duitse stad Aken ligt in België de stad die het politieke centrum is van de *Europese Unie*. Hoe heet die stad?

.....

10. De Saksen (1)

De *Saksen* woonden in Noord-Duitsland. Maar ook nog in een stukje van het huidige Nederland. In welk deel?

- Noord-Nederland
- Oost-Nederland
- West-Nederland
- Zuid-Nederland

11. Extra: De Saksen (2)

Al in de *volksverhuizingstijd*, dus enkele eeuwen voordat Karel de Grote leefde, was een deel van de *Saksen* uit Duitsland weggetrokken. Samen met de *Angelen* (een andere Germaanse stam) hadden deze Saksen zich elders gevestigd.

Vraag: Hoe heet het land waar de Angelen en de Saksen zijn gaan wonen?
(Tip: in de landnaam kun je nog altijd de naam van de Angelen herkennen!)

.....

12: Extra: Bij Karel op de koffie!

Beantwoord de vragen met behulp van de *internationale treinplanner* op het internet. (Dit is de link: <http://plannerint.b-rail.be/bin/query.exe/nn?L=nsnl>.)

a. Wat is de reistijd als je van het dichtstbijzijnde treinstation in jouw buurt naar het *Hauptbahnhof* (= hoofdstation) van Aachen (= Aken) treint?
Geef alleen de kortste reisduur!

.....

b. Door welke plaatsen rijd je dan? Noem er twee.

.....

De antwoorden vind je hier: <http://www.surfspin.nl/palts.html>.